

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

6 Vtrum quolibet actu augeatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

Super Quæstionibus vigesima quarta. Articulus sextus.

¶ In articulo nota in titulo Nourie, quod charitatem augeri per actus, tripliciter intelligi potest. Vno modo effectiue: & sic non est questio, quia sicut charitas non fit per actus nostros, sed a Deo, ita nec augetur per actus nostros, sed a Deo.

¶ Alio modo meritorie, & hoc tripliciter, uel meritorie solum: uel meritorie, & effectiue: hoc est, cum effectiue augentur. Et hoc tertio modo directe intelligitur in q. 5. q. 1. charitas quolibet suo actu augetur. Secundus tamen sensus extra questionem ordinatio non est, ut in sequentibus patet.

¶ In eodem articulo in responsione ad primam. Durandus obuians occurrit in 1. sententia dist. 17. q. 8. negans quolibet actu charitatis mereri aliquem charitatis augmentum. Et ratio sua est: quia ille solus dignus est accipiendis, qui bene uiuit iam accipens: sed habens habitum, & remissus uisus illo, non debet modo uitae suo haberi, quia non proportionatus actibus ipsi haberi: ergo non quolibet actu charitatis meretur augmentum charitatis, sed solum per illos, qui excellunt, uel ad eam ipsam habitum.

¶ Ad hoc dicitur, quod cum in merito uitae aeternae claudatur meritum augmentum charitatis, dum fit comprehensioris, ad terminum augmentum peruenit, mirum est, quomodo ille concedat, quod quilibet actu charitatis mereatur uitam aeternam, & non augmentum charitatis. Nec ualet responsio sua scilicet, quod maius est mereri augmentum, & uitam aeternam, quam uitam aeternam: quoniam augmentum uiae ordinatur ad augmentum terminum, ac per hoc in merito augmentum in termino, claudatur meritum omnis augmentum, magis quam e contra: quia terminus augmentum necessario inferit omnia precedentia, & non e converso, ut patet in deficientibus a termino. Qui enim meretur episcopatum, meretur sacerdotium praetium. Unde ad rationem in oppositum dicitur, quod ratio aut est ex quatuor terminis, aut habet falsam minorem, quoniam concessa maiore, cum dicitur in minore, quod remissus uisus haberi, non uitam eo debito modo, aut intendit per ly, debito modo, id est qd bene: & sic minor est falsa, quia uisus habitu charitatis remissus, bene eo uitatur, quod ex hoc patet, quod per illum actum meretur uitam aeternam. Iam enim etiam ipse concessit, quod quilibet actu charitatis meretur uitam aeternam. Aut intendit per ly, debito modo, idem quod adaequate, & sic argumentum est ex quatuor terminis, & nihil concludit, dum in maiori assumitur non subsumitur. Sed remissus agens non bene uiuit accipens: sed subsumitur, sicut remissus agens, non adaequate uisus accipens &c. Nihil ergo obstant sua obiectione.

¶ In responsione ad secundum in eodem articulo, idem Durandus occurrit ibidem, uolens quod habitus acquisitus per quemlibet actum sequentem augetur: quia par ratio est de omnibus, & quia par ratio est de intentione formarum in naturalibus, & habituum in anima: ita quod sicut unico actu generatur calor, & quilibet habitus, licet per modum dispositionis, & quolibet simili actu augetur.

¶ Ad hoc dicitur, quod ista questio directe spectabat ad tertium articulum, & in prima secundae: sed non occurrit tunc Durandus. Unde magis breuiter dicit, quod longe distat natura habitus in generatione

A & intentione, a naturis qualitatuum naturalium, ut patet ex eo, quod naturalia non possunt assuetudine causari, ut dicitur in secundo Ethic. Si infinites namque protriciatur lapis sursum, non assuescit ascensui, aut dissiueltur descendere. Constat autem assuetudine & dissuetudinem, multitudinem similitum actuum importare.

¶ Ad tertium dicendum, quod infusus charitatis importat quandam mutationem secundum habere charitatem, & non habere. Et ideo oportet quod aliquid adueniat, quod prius non infuit. Sed augmentatio charitatis importat mutationem secundum magis, & minus habere: & ideo non oportet, quod aliquid infuit, quod prius non infuit. Sed augmentatio charitatis importat mutationem secundum magis, & minus habere: & ideo non oportet, quod aliquid infuit, quod prius non infuit. Sed augmentatio charitatis importat mutationem secundum magis, & minus habere: & ideo non oportet, quod aliquid infuit, quod prius non infuit.

ARTICVLVS VI.

Utrum quolibet actu charitatis charitas augetur.

¶ Ad sextum sic proceditur. Videtur, quod quolibet actu charitatis charitas augetur. Quod non potest id quod maius est, potest id quod minus est: sed quilibet actus charitatis potest mereri uitam aeternam, quae maius est, quam simplex charitatis augmentum: quia uita aeterna includit charitatis perfectionem, ergo multo magis quilibet actus charitatis charitatem auget.

¶ 2. Praet. Sicut habitus uirtutum seu actio mansuetudinis, tunc utpote dissimilis, patitur, & passa fit similis, dum fit in actu secundi gradus, & sic deinceps. Et quod diximus de mansuetudinis habitu, simile est in aliis. Et ex hoc patet quanta sit differentia inter actus alicuius habitus pura, mansuetudinis quo ad uim intensiuam eiusdem. Nam actus remissi quodammodo disponunt ad augmentum, & quodammodo ad diminutionem. In quantum enim exercent habitum illum, utpote illi similes, licet non perfecte firmant, aut firmum conferant habitum. In quantum uero deiciunt a similitudine perfectionis habitus, inclinant ad imperfectiorem gradum habitus, quod est disponere ad diminutionem. Simile enim ad simile inclinat. Actus autem adaequari habitui, qui habet, disponunt ad augmentum habitus, dum & illum firmant, aut conferant in suae perfectionis gradu, utpote perfecte similes perfectioni habitus, & animae potentia per hoc propinquior redditur ad ulterius perfectionis gradum eiusdem habitus. Actus uero excedentes perfectionem habitus uirtute actui principij ipsius habitus excessum habentes, augent, seu inueniunt ipsium habitum. Tunc enim potentia animae, quae dissimilis actu erat mansuetudini in tali gradu, patitur ab illius actio per actus ab illo actio proueniens, secundum quod excedit passuum adhuc non plene assimilatum sibi, & sic ei similior. Ex his autem habes, quomodo sit, uel non sit inter naturalium & habituum intentionem eadem ratio, & quod actus elicit habitus ut sic, non auget habitum, sed aliquid disponunt ad diminutionem. & aliquid ad augmentum, & quod non est eadem ratio de omnibus actibus similibus, ex quibus fieri dicitur habitus. Et quod illi soli actus similes augent, qui ab actio secundum id, quo excellit similitudinem passuum, ad eum procedunt. Hi si quidem actus ut sic, sunt dissimiles in principio augmentum, & similes in fine eiusdem ipsi passui, & illius habitui, & sic simile simili intenditur, & augetur. Patet demum ex his sensus articuli illius in prima secunda, & dictorum in eo. Ad hunc si quidem sensum omnia reducenda sunt: quoniam hic est quod quod est rei huius, ut inductiue facile potest manifestari. Unde ex hoc patet, quare calidum ut quatuor, non intendit, si apponatur sibi calefactura Secunda Secunde S. Thomae. H. 2. Actuum

Quum ut quatuor praeiis aut minus, quia scilicet nihil patitur nisi disimile: propter quod licet calefactum ut quatuor, sit generatum calidi ut quatuor in subiecto disimili, non tamen est generatum, nec augmentatum calidi in subiecto iam simili, scilicet calido ut quatuor. Coniungitur autem hoc ex eo, quod par ratio est de uno & eodem actu continuo repropinquo tali passo; & de alio eiusdem rationis, & virtutis aequalis, appropinquato eidem passo, ut patet. Constat autem quod A calefactum ut quatuor postquam calefacit C patiens ut quatuor, non amplius potest augere, sed solum conferre factum. Si remotio igitur A calefactum, appropinquet ipsi C continenti calore ut quatuor, aliud calefactum, ut quatuor, puta B, non poterit intendere calorem inuentum in C, sed conferre tantum. Et hinc patet solutio rationis Durandi, si contra hanc doctrinam asseratur. Patet enim quod non quolibet agens nec quilibet actus eiusdem rationis secundum se potens habere effectum positivum, intendit, seu auget effectum inuentum, & ratio est ex defectu patientis. Deficit siquidem patientis proportionatum tali actu ad patientem ab eo, quia similitudo iam posita inter subiectum & actum, est naturale impedimentum, ut hoc patet ab illo, nisi forte conferatur.

Per. in Ser. 2. de puri. in hinc illius id her. exp. Hoe aut in aut Grego. 3. Homi. in Ecce. a med.

acquistarum generatur ex actibus, ita etiam augmentum charitatis causatur per actum charitatis: sed quilibet actus virtuosus operatur ad virtutis generationem. ergo etiam quilibet actus charitatis operatur ad charitatis augmentum. ¶ 3. Præter Grego. dicit, quod in via Dei stare, retrocedere est: sed nullus dum movetur actu charitatis, retrocedit, ergo quicumque movetur actu charitatis, procedit in via Dei, ergo quolibet actu charitatis charitas augetur.

¶ 4. Contra est, quod effectus non excedit virtutem causam, sed quandoque aliquis actus charitatis cum aliquo tempore, vel remissione committitur, non ergo perducit ad excellentiorem charitatem, sed magis disponit ad minorem.

Respon. Dicendum, quod augmentum spirituale charitatis quodammodo simile est corporali augmento. Augmentum autem corporale in animalibus, & plantis non est motus continuus, ita scilicet, quod si aliquid tantum augetur in tanto tempore necesse sit quod proportionaliter in quolibet parte illius temporis aliquid augetur, sicut contingit in motu locali: sed per aliquod tempus natura operatur disponens ad augmentum, & nihil augens actu, & postmodum producit in effectu id, ad quod disposuerat augendo ipsum animal, vel plantam in actu: ita etiam non quolibet actu charitatis charitas augetur, sed quilibet actus charitatis disponit ad charitatis augmentum, in quantum ex uno actu charitatis homo redditur promptior iterum ad augendum secundum charitatem, & habilitate crescente homo prorumpit in actum ferventiorum dilectionis, quousque conetur ad charitatis profectum, & tunc charitas augetur in actu.

¶ Super Questionis vigesimaquarte articulum septimum.

¶ Artic. 7. eiusdem questionis occurrit primo dubium ex Scoto in 3. sententiarum distinct. 13. quæst. 1. formate ex tribus illis, ex quibus terminari augumentum forme in licera dicitur, ut ipse dicit, ad oppositum. Prima ex parte forme est. Charitas est quædam participatio Dei, ergo secundum aliquem gradum determinatum, partem capit infinite charitatis Dei: alioquin posset concludi, quod calor, & quæcumque talis forma posset esse infinita, quia qualibet forma est participatio infiniti. Secunda est ex parte efficientis, quia effectus de nihilo naturam limitatam. Tertia est ex parte capacitatis, tum quia licet capacitas sit respectu forme secundum quemcumque sui gradum, non tamen capacitas alicuius finiti est ad formam infinitam: tum quia saltem est capacitas augeri per charitatem ipsius materiae, ergo non augetur capacitas respectu sui. Assumptum probatur, quia posterior causa non dat priori aliquid pertinens ad propria eius causalitatem. Quod si dicatur, quod charitas est unum gradum augere capacitate non respectu sui, sed alterius:

gradus, Contra. Charitas in quocumque gradu est dem rationis, ergo capacitas eius in quocumque gradu est dem rationis, ergo non potest capacitas aliqua augeri per rationem receptam, sed tota præsupponitur rationem. ¶ Præter. Possit habere gratiam secundum augmentum.

¶ Ad primum ergo dicendum, quod quilibet actus charitatis meretur vitam æternam, non quidem statim exhibendam, sed suo tempore. Similiter etiam quilibet actus charitatis meretur charitatis augmentum, non tamen statim augetur, sed quando aliquis conatur ad huiusmodi augmentum.

¶ Ad secundum dicendum, quod in generatione virtutis acquisite non quilibet actus complet generationem virtutis, sed quilibet operatur ad eam ut disponens, & ultimus, qui est perfectior agens, in virtute omnium procedentium, reducit eam in actum sicut etiam est in multis guttis cauantibus lapidem.

¶ Ad tertium dicendum, quod in via Dei procedit aliquis non in actu charitatis, sed in actu charitatis eius augetur, sed etiam dum disponitur ad eius augmentum.

ARTICULUS VII.

¶ An Charitas augetur in infinitum.

¶ Ad septimum sic proceditur. Videtur, quod charitas non augetur in infinitum. Omne enim in finitum est ad aliquem finem, & terminum, ut dicitur in 2. Metaph. sed augmentum charitatis est quidam motus: ergo tendit ad aliquem finem & terminum, ergo charitas in infinitum non augetur. ¶ 2. Præter. Nulla forma excedit capacitatem sui subiecti: sed capacitas creaturæ rationalis, quæ est subiectum charitatis est finita. ergo charitas in infinitum augeri non potest.

¶ 3. Præter. Omne finitum, per continuum augmentum potest pertingere ad quantitatem alterius finiti quantumcumque maioris, nisi forte id quod accrescit per augmentum, semper minus, & minus, sicut Philo. dicit.

¶ In anima Christi summum gradum gratie rem sensentiam. Constat enim idem esse gradum & gratia, cum æqualiter augeri crederetur. licet forma. Nam si datur summa charitas, potest charitatis augmentum ex parte seculo ponitur, quia operatur, & aliud in veritate significat. Summum magis videtur, quod charitas secundum hanc doctrinam est absolute in infinitum augeri, sicut necesse est dari maiore non sit dare supremam charitatem, quæ dat: possit dari maior. & iste sensus magis patet ex prima ratione licet, ex parte forme. licet accepit Scotus, acceperunt Thomam, licet quædam sunt. Sed iste sensus hinc fit verus, hinc falsus, quia